

I.

Tarda del dilluns

17 de gener, 1944

La Irene i la seva mare esperaven impacients que la superiora fes acte de presència. Ja portaven una bona estona assegudes en un extrem de la sala abovedada. La germana portera les hi havia conduït després d'arribar al monestir de les Carmelites de Mataró. Mentre consumien un temps que en aquell indret semblava exhibir una cadència més lenta que en el món exterior, la Irene rememorava el que li havien explicat en la primera visita al monestir, la seva futura casa: que l'edifici actual era provisional perquè el convent precedent havia estat cremat i destruït durant la Guerra Civil. La mateixa guerra que havia assolat la seva infància.

** 19 de juliol, 1936

Vestida amb la camisa de dormir rosa i amb els ulls encara mig tancats, la Irene va quedar enlluernada per la claror intensa que entrava a la sala. Va mirar amb sorpresa els seus familiars, que aquell matí envoltaven en

silenci un espai reduït. En el centre d'aquell cercle, una ràdio Philips de grans dimensions emetia paraules enrabades. Els pares i els dos germans grans tenien la vista fixada en aquell receptor. La Irene va preguntar si passava res. Cap resposta. Silenci. Va tornar a preguntar amb un to de veu una mica més alt, perquè, caram, era hora que algú se n'adonés que ella existia. Però el «voleu callar d'una vegada, mainada!» del pare la va agafar ben de sorpresa i la va fer plorar i sanglotar com poques vegades. La Trini, la cuinera, l'única que semblava viva a la casa, va córrer cap a ella, la va abraçar i li va dir: «Goita, aquí tenim la Irene, la nena més guapa de Sarrià!». La frase màgica de cada matí no va ser suficient per aplacar el seu desconsol. La Irene, amb onze anys, no va entendre les explicacions confuses dels grans: només era conscient que tant el pare com la mare estaven amoïnats.

El pas dels dies no va poder ajudar a tranquil·litzar l'ambient. Va tenir la certesa que alguna cosa s'estava trencant al seu voltant, que el demà tindria un color diferent dels dies que havia viscut fins aleshores.

Durant més d'una setmana tota la família va romandre tancada en aquella casa solitària dels afores de Sarrià, com si temessin una desgràcia. Ningú no tenia permís per marxar de casa, ni tan sols per anar a la dels veïns. La mare no sortia a comprar. Només la Trini partia cada dia a la recerca de viandes per poder alimentar tantes boques. El silenci que regnava en el veïnat només es trencava amb uns espetecs llunyans que els grans de la casa,

en veu baixa, etiquetaven com trets de fusell. A la Irene li havien semblat sorolls de petards, com els de Sant Joan. Però aquests no feien festa. Feien por.

La monotonia es va trencar amb la visita d'un amic íntim de la família. La Irene es va sorprendre en veure que el senyor Suñol, ell sempre tan elegant, anava sense corbata ni barret. Es va tancar al despatx amb el pare i van mantenir una llarga reunió. A la sortida, el pare va explicar als grans que en Martí Giralt, un bon amic de la família, havia estat assassinat a la carretera de la Rabassada. La Irene, que escoltava d'amagat les explicacions, es preguntava, amb angúnia, si la seva amiga Roser, filla del Martí, també havia mort a la barrabassada que deien. Al capvespre, un altre amic, un polític segons va dir el Raimon, el germà gran, també es va deixar caure per la casa familiar. S'hi va estar una llarga estona parlant amb el pare. Els dubtes sobre el contingut de les converses es van resoldre a la nit. Tota la família va ser convocada al menjador. El pare, amb una aparença capficada, va anar directe al gra:

—Escolteu-me tots. Prou que sabeu que uns militars s'han aixecat contra el govern i m'imagino que també esteu al corrent que a Barcelona hi ha una gran inseguretats. Alguns amics m'han aconsellat, per precaució, que marxi del país, almenys per un temps. Jo no en volia fer cas, però tant la mare com aquests bons amics m'han aconsellat que ho faci. He dubtat si anar-me'n sol —va continuar dient amb aparent tranquil·litat, mentre es fre-

gava les mans amb insistència—, però la mare i jo hem pensat que hauríem de marxar tots plegats. Ja tindrem temps per tornar d'aquí a unes setmanes quan tot s'hagi asserenat. Mireu, ens ho hem de prendre com unes vacances. I en lloc d'anar a Can Taulettes, com cada estiu, aquest any viatjarem a Suïssa, on jo podré continuar el treball que ara faig a Barcelona. Heu de saber que és un país molt modern i bonic. Però abans passarem per Roma. Hi arribarem en un vaixell que surt demà des del port de Barcelona. I des d'allà, després d'un o dos dies, ens traslladarem en un tren a Ginebra, la capital de Suïssa.

La Irene no va obrir boca, però va pensar que era una bona idea allò d'anar al país de la xocolata i dels cucuts. I que Roma, on vivia el Papa, ben valia una visita. Mai no havia sortit del país i ja li agradava poder veure un món que els cromos que col·leccionava li feien imaginar com un lloc de somni. Ves per on, serien unes vacances molt distretes. Can Taulettes podia esperar, va decidir. I per fi acabaria l'avorriment d'estar engabiats en aquell racó de Sarrià, que ni a les amigues no podia anar a visitar.

Res no va ser com la Irene imaginava. Els plans de viatge es van torçar des d'un principi: no li van deixar portar la seva nina preferida; de vestits, només tres, i sense temps de decidir quins. En el trajecte fins al port, van passar per nombrosos controls on individus malcarats els escridassaven sense motiu; el vaixell en el que van embarcar, després de superar tants obstacles i tanta por, era per oblidar: els van col·locar en uns camarots

petits i bruts que feien olor de fuel; i, del menjar, valia més no parlar-ne. La bellugadissa de la nau va fer que la Irene es maregés com una sopa i que tragués per la borda la gasòfia que feia poc havia ingerit. Tota la singladura li va semblar un malson. Per acabar-ho d'arrodonir, en la seva somiada visita a Roma, només van tenir temps d'anar al Vaticà a pregar pel seu país i per la família. I, apa, directes cap a l'estació, on es van embotir en un tren que, després de catorze hores i dos canvis de comboi, els va depositar finalment a Ginebra.

La primera setmana, a l'hotel, tot va ser una novetat emocionant. Consumits aquests primers dies prometedors, es van traslladar a una senzilla casa unifamiliar, massa petita pel seu gust. Les cinc germanes dormien en una habitació que, malgrat els crits de la mare, es va convertir en la representació del caos; els dos nois grans dormien en una altra cambra —no era just, els xicots sempre amb la sort de cara—, mentre que el petit, el David, dormia amb els pares. I després va arribar la rutina. Els dies massa llargs, massa iguals. I les suposades vacances es van convertir en jornades plenes d'incomoditats i d'incerteses.

Les poques setmanes es van allargar sense remei. Com per confiar en la paraula del pare. I, per més inri, haver de viure en un país que ni els volien ni els entenien. Clar que la Irene tampoc no els comprenia. Amb aquell idioma, que en un principi li sonava com un català estrambòtic. Quina mania tenien a arrossegar les

erres! I amb aquells costums tan tancats: res d'anar a la casa del costat a jugar amb els nens de la seva edat. A casa teva, que a la meva, no hi pintes res.

Pitjor va ser quan va haver d'anar a l'escola. No comptava pas anar-hi. Ella pensava que aviat tornaria al seu Sagrat Cor, on tenia totes les amigues i on era tan apreciada per les professores. I allà estava, en aquell país més fred que una barra de gel, obligada a anar a una escola amb nom que li semblava còmic: Institut Catholique La Saléssienne. En aquesta mena de presidi va passar de ser la Irene, la nena mimada, a ser *l'Espagnole*. Au, i no et queixis, que encara et buscaran més les pessigolles.

Aquella llengua d'erres retorçades i vocals melancòliques se li va fer a poc a poc intel·ligible. Però això no va canviar la relació amb les companyes que va continuar essent distant. La Irene va trobar refugi en les misses diàries. I les úniques converses habituals, fora de la família, eren amb el seu confessor, un capellà de mitjana edat, tranquil i comprensiu, amb el que se sentia en pau. Aquell bon home li va aconsellar que s'apuntés a un grup d'escoltes. Les excursions i el contacte amb la natura van ser una bona manera de fugir de la solitud, però les sortides setmanals tampoc no van millorar el tracte amb les condeixebles. Se sentia despullada com un arbre sense fulles.